

آموزش نرم افزارهای کتابداری

○ کریم حنفی نیبری
کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی

استفاده‌کننده تهیه شده و از سادگی و روانی فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

در ارائه مطالب مربوط به معرفی نرم‌افزارهای موجود سعی شده که از کتابچه‌راهنمای این نرم‌افزارها استفاده شود تا مطالب به درستی هرچه بیشتر بیان شوند. ترتیب مطالب طوری است که آموزش گام به گام را برای استفاده‌کننده به وجود می‌آورد.

مطالب با تصاویر بیان شده‌اند که این فهم آسان کتاب را موجب شده است. این کتاب به عنوان بخشی از منبع درسی برای درس آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی مقطع کارشناسی می‌تواند پیشنهاد شود.

این کتاب دارای اشکالاتی نیز می‌باشد که به تعدادی از آنها در ذیل اشاره می‌شود:

۱- در صفحه ۳ این مطلب را می‌خوانیم که در نگاهی به فهرست کتابخانه‌هایی که از این دو نرم‌افزار استفاده می‌کنند [پارس آذرخش و نوسا] تردیدی باقی نمی‌گذارد که این دو نرم‌افزار صحنه کامپیوتری کردن اطلاعات موجود در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ایران را پوشانده‌اند و... که نویسنده معلوم نیست طبق چه آمار و استنادی به این نتیجه رسیده است. درحالی که با مراجعه به فهرست‌هایی که از طرف این شرکت‌ها در اختیار کتابخانه‌ها گذاشته شده است می‌توان نتیجه گرفت که نرم‌افزار تحقیقات کتابداری کاوش نیز به اندازه این دو نرم‌افزار در مراکز اطلاعاتی کاربرد داشته است و این ادعا را با توجه به فهرست کتابخانه‌هایی که از این نرم‌افزار استفاده می‌کنند و این شرکت در اختیار دارد می‌توان ثابت کرد. نکته قابل توجه دیگر این است که در معرفی این نرم‌افزار نیز در این کتاب نسبت به نرم‌افزارهای دیگر به تفصیل سخن به

کتابخانه‌ها یکی از باسابقه‌ترین نهادهای فرهنگی به شمار می‌آیند که وظیفه گردآوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات و دانش بشری را به عهده دارند و کتابداران مسئولان این نهادها، جهت انجام وظایف فوق‌تدابیر مختلفی را بکار می‌گیرند. این تدابیر در سیستم کتابداری سنتی همواره مستلزم انجام یک دسته کارهای تکراری و خسته‌کننده می‌باشد. در این راستا شرکت‌های رایانه‌ای مختلف تهیه نظام‌های ویژه مدیریت کتابخانه‌ها را در برنامه کار خود قرار داده و از استادان و کارشناسان این رشته جهت هماهنگی بیشتر این نظام‌ها با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بهره گرفته‌اند.

تاکنون نرم‌افزارهای چندی بدین منظور تهیه و به بازار عرضه شده است که از آن جمله می‌توان به نرم‌افزارهای نوسا، پارس آذرخش، کاوش، گنجینه، شناسه، CDS-ISIS اشاره کرد که هرکدام از اینها توانسته‌اند جایگاهی نسبتاً خوب در کتابخانه‌ها و مراکز اسناد برای خودشان باز کنند.

به تازگی کتابی تحت عنوان مفاهیم و روشهای ذخیره و بازیابی اطلاعات در نظامهای کامپیوتری کتابخانه‌های ایران انتشار یافته است که طرز استفاده از چند نرم‌افزار مهم و نسبتاً پراستفاده را در دستور کار خود قرار داده است. این کتاب در سه بخش که شامل بخش اول: کلیات و مفاهیم، بخش دوم: معرفی نرم‌افزارها و بخش سوم: ذخیره و بازیابی در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای فارسی در ۱۶۱ صفحه تألیف شده است.

این اولین کتابی است که در زمینه آموزش نرم‌افزارهای کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران به چاپ رسیده است. مطالب آن به شکل عملی و آموزش برای

○ مفاهیم و روشهای ذخیره و بازیابی اطلاعات در نظامهای کامپیوتری کتابخانه‌های ایران
○ محمد حسین دیانی، محمد رضا داورپناه
○ مشهد: دانشگاه فردوسی، موسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۷۸
○ ۱۶۱ ص؛ ۲۰۰۰ نسخه؛ ۵۱۰۰ ریال

و اطلاع رسانی در ایران

میان نیامده است.

۲- به نظر میرسد که این کتاب از لحاظ ادبی ویرایش نشده است، و با تورق بخشهایی از کتاب می‌توان به سلیلی از لغاتی که از لحاظ ادبی بد و غلط بکار برده شده‌اند برخورد کرد.

۳- در پانویس صفحه ۱۱۷ به این مطلب برمی‌خوریم: «نگاه کنید به توضیح صفحه ۴» که عملاً فاقد ارزش اطلاعاتی است.

۴- در بعضی از موارد، منابع ذکر شده از استاندارد موجود پیروی نکرده است. برای مثال در صفحه ۱۴۱ به این ارجاع برمی‌خوریم: شرکت مهندسی پویا کاوش. نرم‌افزار تحقیقاتی کتابداری کاوش. تهران: که در مقایسه با ارجاعات سایر منابع ناقص به نظر می‌رسد.

۵- به اهمیت گنجاندن واژه‌نامه آن هم به دو صورت انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی در این کتاب پی برده شده ولی به اهمیت گنجاندن نمایه موضوعی توجه نشده است.

۶- واژه نامه این کتاب ناقص بوده و تمام واژه‌های موجود در کتاب را الفبایی نکرده است برای مثال به تعدادی از این واژه‌ها اشاره می‌کنیم:

مقادیر ص Values ۱۴

مناطق جستجویپذیر ص ۱۶ Searchable fields

مناطق زمانی یا تقویمی ص ۱۷ chronological fields

پیشینه کتابشناختی ص ۱۷ Bibliographic record

مناطق حرفی ص ۱۷ Alphabetic fields

مناطق حرفی - عددی ص ۱۷ Alpha-numeric fields

مناطق داده‌های رابطه‌ای ص ۱۸

Related database fields

بایگانی ترتیبی ص ۲۴ Sequential

۶- در پایان هر فصلی فهرست منابع استفاده شده قرار دارد که از فصل ششم تا دهم برای منابع استفاده شده فهرستی تهیه نشده است.

۷- مورد آخرین مربوط به نرم‌افزار جدیدی به نام شناسه است که از طرف شرکت کامپیوتری افزاه تهیه و ارائه شده است و نظر به استقبالی که کتابخانه‌ها و کتابداران از این نرم‌افزار کرده‌اند، ضروری به نظر می‌رسد که در این کتاب به قابلیت‌های این نرم‌افزار نیز پرداخته می‌شود.

برای آشنایی مروری کوتاه به این نرم‌افزار داریم:

نرم افزارشناسه سیستم جامع کتابداری، کتابشناسی و آرشیو اطلاعات اسناد و مدارک است که در بانک اطلاعاتی خود، اطلاعات بیش از ۵۸۰۰۰ عنوان کتاب منتشر شده پس از انقلاب اسلامی را داراست که درمقاطع معین روزآمد می‌گردد.

سیستم برگه‌دان الکترونیکی به صورت screen Touch و امکان جستجو و رزرو مدارک از طریق web از دیگر امکانات این نرم‌افزار است.

استفاده از پایگاه داده‌های رابطه‌ای MS-SQL از خواصی است که سرعت بی‌نظیر و سازگاری با سایر نرم‌افزارها در محیط ویندوز و همچنین قابلیت استفاده در محیط web و نگهداری و راهبری آسان و خودکار را به عهده دارد.

این نرم‌افزار از فارسی‌ساز فردوسی، نگارش ۹۸ استفاده می‌کند.